

Začetki glasbene dejavnosti na Jesenicah

Glasba je pri človeku bila in bo prisotna skozi vsa obdobja njegovega življenja. Na Jesenicah se je začel bolj organiziran glasbeni razvoj leta 1885 z ustanovitvijo slovenskih kulturnih društev, ko je bilo ustanovljeno bralno in pevsko društvo. Glasbena dejavnost se je na Jesenicah začela najprej razvijati v katoliškem delavskem prosvetnem društvu, ki je bilo ustanovljeno leta 1897.

Pomemben je zgodovinski razvoj jeseniških godb in orkestrov, katerega temelji so bili postavljeni leta 1874 v Bohinju, ko je bila ustanovljena Kovaška godba. Ustanovil in vodil jo je Nikolaj Bernard. Navdih za to je dobil takrat, ko so prišli potujoči češki muzikantje iz Prage, ki so takrat potovali po vsej Evropi. Čehi so bili pravi mojstri v igranju. Ko so pred bohinjskimi delavnicami priredili koncert, so navdušili staro in mlado. To je bil tudi vzrok, da se je več mladih fantov in mož navdušeno začelo učiti glasbe. Med njimi je bil tudi Nikolaj, ki je bil glasbeno zelo nadarjen. Hitro je navezal stike z glasbeniki. Priskrbeli so mu tudi nekaj glasbenega materiala, da se je lahko sam izobraževal. Prvi godbeniki so bili odločni in delavni možje in fantje. Glasbene izobrazbe razen Nikolaja Bernarda ni imel nihče. Nikolaj, ki je bil basist, je večkrat hodil v Ljubljano, kjer se je pri nekem vojaškem godbeniku učil »skale« (lestvice) in prijeme za posamezne »bleh« (kovinske) inštrumente, da je lahko doma prenesel naučeno znanje na bohinjske godbenike. Inštrumente so si morali kupiti sami, zato so v godbi lahko sodelovali le tisti, ki jim je žep dopuščal tak izdatek. K vajam so hodili redno, pri pouku pa sta vladala red in mir. Kapelnik je užival velik ugled in spoštovanje. Pouk je potekal skupinsko in posamezno. Najprej so se naučili note, potem pa vse »skale« in »grife« (prijeme) na inštrumentu. Poleg učenja instrumenta, ki je trajalo pet do šest let povprečno 3 – 4 ure na dan, se je razvijalo medsebojno prijateljstvo. Šol za posamezna glasbila ni bilo, zato so se lotevali lažjih koračnic. Teorije jih ni nihče učil, modernih pripomočkov ni bilo. Kapelnik jih je spodbujal: »Čim več boš plozal, tem boljši bo ton!« Preneseno v današnji jezik bi to bilo: »Vadi, vadi, vadi!« Zanimiv primer velikega navdušenja za godbo je bil neki mlinar iz Bitenj, star 56 let. Bil je dober klarinetist, toda bil je že brez zob. Vnema za godbo ga je pripravila tako daleč, da si je kar sam naredil umetne, lesene zobe, da je mogel držati inštrument v ustih.

Po letu 1890, ko je požar uničil železarno v Bohinju, se je tudi godba iz Bohinja preselila

na Jesenice. Nikolaj Bernard je na Jesenicah ustanovil Tovarniško godbo, v kateri je sodeloval tudi njegov sin, Jože Bernard, ki je kasneje od očeta prevzel godbo in leta 1898 ustanovil prvo slovensko tamburaško društvo. Moški pevski zbor je vodil Nikolaj Bernard, tamburaški orkester pa Cene Ambrožič. Društveno življenje se je razmahnilo s prihodom kaplana Franceta Kogejja, ki je ustanovil društveni godalni orkester z 12 – 18 člani.

Po delavski stavki na Jesenicah (leta 1904) je bilo ustanovljeno slovensko delavsko, izobraževalno in pevsko društvo Sava. V letu 1909 sta začela delovati moški in mešani pevski zbor. Zbora sta nastopala skupaj s tamburaši sokolskega društva. Leta 1904 so v Ferjanovi gostilni na Savi ustanovili društvo Sokol, v katerem je od septembra 1909 do 1914. leta deloval sokolski tamburaški orkester. Vodil ga je Janko Ravnik. V obdobju med obema vojnama je pomembno vlogo na kulturnem področju odigralo delavsko kulturno društvo Svoboda, ki je bilo ustanovljeno oktobra 1918. Glasbena dejavnost pa se je začela z ustanovitvijo tamburaškega zbora. Denar za instrumente je založil Janko Ravnik, zbor pa je vodil Ludvik Veber. Deloval je od pomladi 1921 do 1927. V letih od 1925 do 1930 je v društvu deloval godalni orkester z 20 člani, ki ga je vodil violinist Franc Čelesnik. Leta 1929 je bil ustanovljen moški pevski zbor, ki ga je do leta 1933 vodil zborovodja Martin Jeram. Neka anekdota sega v leto 1929, ko je 28. januarja jeseniška žandarmerija zaprla 11 članov Svobode, ki so opravljali simbolične vaje na melodijo Internationale.

Po razpustu jeseniške Svobode v letu 1933 so se nekdanji Svobodaši organizirali v delavskem kulturnem društvu Enakost. Pod vodstvom Milana Rinalda je začel delovati moški pevski zbor Enakost, ki je prvič nastopil ob 15-letnici smrti Ivana Cankarja, v decembru leta 1933. V marcu leta 1935 je zbor postal član glasbeno prosvetne zveze Svoboda v Ljubljani. V januarju 1938 je bilo DKD Enakost razpuščeno, oblast pa je zapečatila prostore društva in zapolnila imovino. V času med obema vojnama je uspešno deloval tudi moški pevski zbor Sava, ki ga je vodil Cene Ambrožič,

*Dirigent Rado Kleč
(fototeka GMJ)*

po letu 1926 pa Martin Jeram. Zbor je štel 35 pevcev in je deloval do leta 1938. V tem letu je uspešno deloval tudi harmonikarski orkester z dirigentoma Tonetom Marinkom in Radom Klečem ter mentorjem Albinom Fakinom.

Svetovna vojna je dokončno porušila vse in po njej je bilo treba graditi skoraj od začetka. Posebej je uspevala glasbena dejavnost, zelo uspešen je bil godalni orkester. Na Jesenicah so delovali tudi manjši orkestri ter jazz orkestri ali »šramli« z zanimivimi nazivi, kot je bil Schubertov kvartet. Godbe so doživele pravi razcvet, saj jih je nastalo kar pet: Krekova, Kovinarska, Sokolska, Gasilska in Mladinska. Za zborovsko petje je skrbel Polde Ulaga. Še vedno pa je od leta 1946 do 1963 deloval tamburaški zbor KUD Obrtnik, ki ga je vodil Franc Dolenc. Leta 1950 je bil ustanovljen 12-članski plesni orkester. Vodil ga je Rado Kleč, ki je bil med pobudniki, da so 1. septembra 1947 z odlokom Ministrstva za prosveto in kulturo LR Slovenije ustanovili Državno glasbeno šolo na Jesenicah. Tako je glasbena šola na Jesenicah postala središče kulturnega dogajanja.

V Kasarni na Stari Savi je Glasbena šola Jesenice od leta 2005. (fototeka GMJ)